

การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

A Study on Social Skills of the Mainstreaming Education Model for Students with Special Needs: Case Study Sakkayawiroth Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary)

สุภัทสรสา จตุโชติคุณ¹ ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท² อภิญาญา แยกกระจ่าง³

^{1,2,3}อาจารย์ประจำศูนย์ศรัทธาวิโรฒ (ศูนย์ต้นแบบพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Corresponding author, E-mail: supatsara123@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศและระดับชั้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ปีการศึกษา 2559 จำนวน 45 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะทางสังคม ได้แก่ ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการควบคุมทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะทางสังคม ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการควบคุมทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะทางสังคม เมื่อจำแนกตามเพศและจำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนเพศหญิงและเพศชาย มีทักษะทางสังคม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์ และด้านการสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม/นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ/จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

Abstract

The main purposes of this study were 1) to investigate social skill of mainstreaming education model for student with special needs: case study Sakkayawit Srinakharinwit University Prasarnmit Demonstration School (Secondary) and 2) To compare social skill of mainstreaming education model for student with special needs: case study Sakkayawit Srinakharinwit University Prasarnmit Demonstration School (Secondary) in different genders and grade levels.

The participants purpose of this study were mainstreaming education model for student with special needs: case study Sakkayawit Srinakharinwit University Prasarnmit Demonstration School (Secondary). These were 45 students with special needs secondary 1-6. The instrument, a three-part social skill questionnaire, composes of Part 1: personal Data; Part 2: Social skill i.e., emotional expression, emotional self-regulation, communication, and activity participation; and part 3: conclusion and Recommendation.

The research results were as found 1) the social skills consist of: emotional expression, emotional self-regulation, communication and activity participation had an average performance level. 2) It was found that male and female were not different in social skill the .05. The difference in emotional self-regulation and communication were statically significant at the .05.

Keywords: Social skills/ Students with special needs/ Mainstreaming education

บทนำ

การศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่เอื้อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าถึงเรื่องการศึกษาได้ตามสิทธิที่ได้รับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถอยู่ร่วมกันระหว่างนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีพื้นฐานและความแตกต่างทางสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ภูฟ้า เสวกพันธ์, 2555: 1) ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเน้นส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีความเข้าใจ มีความเชื่อมั่น ยอมรับตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเอง รับผิดชอบตัวเองและสังคม สร้างโอกาสประสบความสำเร็จ ทำให้มั่นใจ ถึงแม้จะมีความบกพร่อง จึงเป็นการนำนักเรียนเข้าสู่สภาวะปกติ ได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ เหมือนนักเรียนทั่วไป (Lerner, Hobling, Ujean, & Sophia, 1981 และภูฟ้า เสวกพันธ์, 2555: 3-4) และการจัดการเรียนร่วมจะช่วยพัฒนานักเรียนด้านทักษะ พฤติกรรมทางสังคมให้สู่สภาวะปกติที่สมบูรณ์ และได้รับสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกับคนปกติ นอกจากนี้รูปแบบการเรียน การใช้หลักสูตร การจัดระเบียบทางการบริหาร ยุทธศาสตร์การสอน การใช้ทรัพยากร ควรมีการให้ความสนับสนุนและบริการเพื่อสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนที่เรียนร่วมด้วย จะได้บรรลุตามเป้าหมายของรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ ดังนั้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ได้เปิดรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเต็มเวลา โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมทักษะทางสังคม การปรับตัวอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนปกติ และสร้างความภาคภูมิใจในตนเองแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ทำความเข้าใจ และสื่อสารกับอาจารย์ นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศ และระดับชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ปีการศึกษา 2559 จำนวน 45 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ และระดับชั้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ด้านการแสดงทางอารมณ์ ด้านการควบคุมทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศึกษาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะทางสังคม ได้แก่ ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการควบคุมทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ใช้รูปแบบมาตราวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) จำนวน 49 ข้อ แต่ละข้อกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นเพียงใด โดยหลักเกณฑ์ในการใช้คะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามทักษะทางสังคม

2. สร้างแบบสอบถามการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ใช้รูปแบบมาตราวัดของลิเคิร์ท มีค่าตอบให้เลือก 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณา ความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา โดยใช้เกณฑ์พิจารณาถึงความเห็น ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 48)

- คะแนน +1 สำหรับข้อคำถามที่มั่นใจว่าวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
- คะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
- คะแนน - 1 สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่าวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์

และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ปรับจำนวนข้อของคำถามเชิงบวกให้มากขึ้น เรียงรายการของข้อคำถามโดยไม่มีหัวเรื่องระบุ

4. นำแบบสอบถามการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศักยวิโรฒ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละข้อแล้วมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการสอบถาม จากผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 - 1.00 จึงนำมาใช้ในการทดสอบ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 248-249)

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

6. นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยสถิติที่ใช้ในการรายงานผลการวิจัยและทดสอบสมมุติฐาน มีดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ t-test for Dependent Samples

อภิปรายผล

การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศรัทธาวิโรฒ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษพบว่า ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการควบคุม ทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการจัดการเรียนร่วมไม่ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต้องมีความโดดเด่นในทางวิชาการเป็นหลัก แต่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับเพื่อน โดยการเริ่มจากความเข้าใจในตนเอง เข้าใจบริบท เข้าใจบทบาทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงด้วยเหตุและผล โดยมีครูการศึกษาพิเศษอธิบาย ชี้แนะ เพื่อสร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในทุกๆ ด้าน เป็นรายกรณี ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้ปกครองลดความคาดหวัง ความตึงเครียดทางวิชาการ แต่หันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะหรือมุ่งเน้นส่งเสริมจุดเด่นในตัวนักเรียน เน้นส่งเสริมความสุขด้านทักษะทางสังคมเป็นหลัก และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยไม่มีการแบ่งแยกนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังผลการวิจัยของระริน สุรวุฒนันท์ (2542) ได้ทำการศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกระดับก่อนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเห็นด้วยกับการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติว่าจะช่วยทำให้เด็กออทิสติกมีการปรับตัวกับสังคมได้ดี และสอดคล้องกับหลักการเรียนร่วมที่ถือว่า นักเรียนทุกคนควรเรียนด้วยกัน โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่างๆ หรือความแตกต่างทางโรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2543: 5; Lerner et al., 1981) และธนธร เจริญราช (2546) ได้

ศึกษาทักษะทางสังคมและความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ พบว่า ทักษะทางสังคมและความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ตนเองได้อย่างเข้าใจและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างมีความสุข และผลการวิจัยของ กันตรัตน์ ไพรินทร์ (2545) ได้ศึกษาความสามารถในการรู้จักคิด และการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กก้อทิสติก โดยให้กิจกรรมศิลปะ พบว่า การรู้จักคิดการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กก้อทิสติกหลังการใช้กิจกรรมศิลปะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ พบว่า ฉันมีความสุข เมื่อมีคนชม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือบุคคลทั่วไปล้วนมีความสุขเมื่อมีแรงเสริมด้วยคำพูดให้กำลังใจหรือการเสริมแรงบวก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิษฎา ดวงจันทร์ (2544) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและการชี้แนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ศศิธร สังข์อู่ (2547) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กก้อทิสติกก่อนวัยเรียน พบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระยะเวลาการทดลองและระยะหลังทดลองเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะพบว่า การให้แรงเสริมทางบวกเป็นพลังเพื่อผลักดันให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดได้ดี มีความสุข และยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมออกมา ดังที่ นุชลี อุภักย์ (2556) กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจสามารถสร้างได้ 2 แห่ง ทั้งการจูงใจภายนอก และการจูงใจภายใน การที่นักเรียนจะกระทำให้ดีขึ้นนั้นเกิดจากความต้องการ ความปรารถนา ความท้าทาย ความกลัว หรือความอยากรู้ อยากเห็น และความคาดหวังสิ่งตอบแทน แต่เป้าหมายเดียวคือ ความสุข ฉะนั้น อิทธิพลของการเสริมแรงจึงมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาในนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างยิ่ง จึงส่งผลให้นักเรียนหัวเราะเสียงดัง เมื่อมีความสุขอยู่ในระดับมาก

ด้านการควบคุมทางอารมณ์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการจัดการเรียนร่วมในบริบทของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สร้างให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกัลยามิตร เรียนรู้ ปรับตัว และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเคารพสิทธิที่พึงมี พึ่งได้ตามหลักของสิทธิมนุษยชน คือคนทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกัน มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิด โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และคนทุกคนมีศักดิ์ศรีของคุณสมบัติ จิตใจ สิทธิเฉพาะตัวที่พึงสงวนและรักษาไว้ไม่ให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นคนจึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับความยุติธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี, 2560; มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก, 2561) โรงเรียนจึงเป็นสถานที่แรกหรือจุดเริ่มต้นของการฝึก การสอน และการสร้างให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ข้อตกลง ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ที่อาศัยอยู่ พร้อมปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อน และสังคมได้อย่างสันติสุข ดังปรัชญาของการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมที่เน้น 3

ประการ คือ 1) คนทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 2) คนทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม การจัดเตรียมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับนักเรียนปกติย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม นักเรียนจะเรียนรู้และเข้าใจกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างในสังคม และ 3) การเรียนการสอนต้องสนองต่อความแตกต่างแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงต้องพัฒนาความพร้อม ความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้พัฒนาครบทุกด้านตามความสามารถของแต่ละบุคคล (ภูฟ้า เสวกพันธ์, 2555) และเมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการยอมรับ ความเข้าใจ การได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่งผลให้นักเรียนมีความสุข รับรู้อารมณ์ตัวเอง อารมณ์เพื่อน และปรับอารมณ์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมได้อย่างมั่นคง

ด้านการสื่อสาร พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ข้อตกลง กฎ ระเบียบของห้องเรียน ของโรงเรียนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้วิธีการสื่อสารแบบธรรมชาติ ตามบริบท บทบาทในขณะนั้น ได้สื่อสารกับบุคคลหลายสถานะ ได้ฝึกใช้ภาษาสำหรับการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งเพื่อน เพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกภาษาจากสถานการณ์จริง เข้าใจภาษาที่เป็นนามธรรมมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา ปสังคโส (2552) ได้ศึกษาการฝึกทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็กออทิสติก โดยใช้ป้ายกระดานสื่อสาร พบว่า เด็กออทิสติกที่ผ่านการฝึกด้วยป้ายกระดานสื่อสารโดยเฉลี่ยมีความสามารถทางการสื่อสารที่ใช้ในชีวิตประจำวันทางด้านการใช้ภาษาท่าทางและด้านการใช้ภาษาพูดอยู่ในระดับดีมาก โดยเด็กออทิสติก จำนวน 4 คน มีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับดีมาก อีก 2 คนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับสุนทร บุญจันทร์ (2555) ได้ศึกษาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะออทิสซึมจากการสอนโดยใช้บทสนทนาทางสังคม พบว่า หลังการสอนโดยใช้บทสนทนาทางสังคมร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ อยู่ในระดับดี และทักษะด้านการสื่อสาร สูงขึ้น นักเรียนมีการปรับตัว ปรับโครงสร้างของภาษาและปรับน้ำเสียงให้มีความใกล้เคียงกับปกติ เพื่อเพิ่มความมั่นใจ เป็นที่ยอมรับของเพื่อนหรือสังคม พร้อมกับเปิดรับภาษาใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายกันได้ ดังนั้นสังคมจึงเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการฝึกภาษา ดังวิจัยของอิสริย์ เชื้อนสุวรรณ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติในการฝึกการสื่อสารบุคคลออทิสติกโดยใช้รูปภาพ พบว่า บุคคลออทิสติกทั้งหมดมีความสามารถทางการสื่อสารโดยผ่านตามเกณฑ์การประเมินการฝึกการใช้ภาพเพื่อแลกเปลี่ยนสื่อสารขั้นที่ 1 เพิ่มขึ้นจำนวน 6-7 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ สุจิตรา สุขเกษม (2557) ได้ศึกษาผลของการใช้สมุดสื่อสารภาพแบบพกพาที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า หลังจากรับการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้สมุดสื่อสารภาพแบบพกพา โดยภาพรวมเด็กมีความสามารถในการสื่อสาร สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะฉะนั้นแหล่งเรียนภาษาที่ดีสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นเกิดจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนวัยเดียวกัน สื่อสารภาษาในบริบทเดียวกัน ได้เรียนรู้สื่อที่หลากหลาย ได้เรียนรู้บทบาทที่แตกต่างกันและเป็นผู้ส่งสาร-รับสาร ดังผลวิจัยของอุ๋นเรื่อนคล้ายทรัพย์ (2547) ได้ศึกษาความเข้าใจภาษาของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน โดยใช้การสื่อสารทางเลือก พบว่า เด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนจำนวน 5 คนหลังจากรับการสอนโดยใช้การสื่อสารทางเลือก มีระดับความสามารถอยู่ในระดับดีมาก และความเข้าใจภาษาหลังทดลองแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ดร.ณวรรณ แก้วหนูนวล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาการสื่อสารของนักเรียนออทิสติก โดยใช้สื่อประสม พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการสื่อสาร การพูด สามารถพูดประโยคเป็นเรื่องราวสั้นๆ ได้ใจความตรงกับสถานการณ์ในรูปภาพได้ด้วยตนเองดีขึ้น ซึ่งการนำนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติจึงเป็นรูปแบบของการพัฒนานักเรียนได้อย่างครบองค์รวม ดังนั้นจากการวิจัยยังพบในข้อคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารว่า ฉันเป็นฝ่ายพูดทักทายคนอื่นก่อนเสมอ ฉันบอกความต้องการของตนเองให้คนอื่นเข้าใจได้ และฉันพูดให้กำลังใจกับเพื่อนได้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษยังไม่สามารถนำพาตนเองไปสู่การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้เต็มที่ เพราะในบางกิจกรรมต้องอาศัยความอดทน ความคล่องตัว ความเร็ว ความยืดหยุ่น ความพร้อมทั้งร่างกาย สรีระ จังหวะที่แตกต่าง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องอาศัยความพร้อมเพรียงกันไปตามจังหวะต่างๆ การใช้ไหวพริบในการทำกิจกรรม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าทันทีที่เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษส่วนมากยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ดังผลการวิจัยของ อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบว่า มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ กัลยาณี อินตะสิน (2550) ที่ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม พบว่า เด็กมีพฤติกรรมและทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี จะเห็นว่ากิจกรรมที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้นั้นจะต้องไม่ใช่กิจกรรมปัจเจกบุคคล การที่โรงเรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดและความพร้อมที่สุดในตัวนักเรียนกับบทบาทที่ตรงกับสมรรถนะจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีจิตสาธารณะขึ้นโดยบริบท ตรงกับผลการวิจัยของ เรณู เบ้าวรรณ (2558) ได้ศึกษาวิจัยปฏิบัติการการพัฒนาทักษะทางสังคมและจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องเรียนอัจฉริยะด้วยการเรียนแบบร่วมมือ พบว่า นักเรียนมีทักษะทางสังคมและจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการจัดกิจกรรมเรียนร่วมจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสามารถปรับตัว เรียนรู้วิธีการนำพาตนเองเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมได้อย่างเป็นธรรมชาติ ดังแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมที่กล่าวไว้ว่า เป็นการนำพานักเรียนให้เข้าสู่สภาวะปกติมากที่สุด เป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาทักษะ และพฤติกรรมทางสังคมได้มากที่สุด เด็กจะได้รับสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกับคนปกติ ได้รับการยอมรับโดยไม่มีกรณีพิเศษ ซึ่งเกิดจากสมาชิกและบุคคลในสังคมเดียวกัน จะช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถค้นพบความสามารถของแต่ละคนให้เด่นชัดขึ้นได้ (ภูฟ้า เสวกพันธ์, 2555: 6-9)

การเปรียบเทียบเพศกับทักษะทางสังคม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน นั่นคือ เพศต่างกันมีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งเพศชายและเพศหญิงมีพัฒนาการทางด้านสังคมเป็นไปอาการหรือประเภทของความต้องการพิเศษ การศึกษาในครั้งนี้นั้นศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียน โดยพื้นฐานจะมีลักษณะคล้ายกับนักเรียนปกติหรือลักษณะของวัยรุ่นทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและถูกหลัก ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เกี่ยวกับการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เป็นการยอมรับลักษณะทางกายภาพ การใช้อวัยวะของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคมเป็นทักษะที่นักเรียนในวัยนี้ให้ความสำคัญมาก เป็นการสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับเพื่อนในเพศ

เดียวกันและต่างเพศ ปรับเปลี่ยนแสดงบทบาทที่เหมาะสมกับตัวตน การเตรียมความพร้อมสำหรับการมีชีวิตคู่ การแยกความเป็นอิสระจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การรับผิดชอบ และการสร้างค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งทั้ง 4 ด้านนี้จะมีผลต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพของนักเรียนในวัยรุ่นจะสนใจในตนเอง อยากรู้อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งในตัวเองและเพื่อนเพศเดียวกันหรือเพื่อนต่างเพศ จุดเปลี่ยนสำคัญคือ ถ้านักเรียนในวัยรุ่นสามารถค้นหาความเป็นตัวตน รู้ว่าตัวตนต้องการอะไร มีความสามารถเพียงใด เหมาะสมกับเรื่องใด ก็จะไม่มีปัญหาในการปรับตัว มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง ไม่ตามอย่างเพื่อน มีจุดประสงค์ของชีวิตที่แน่นอน เข้าใจบทบาทของตนเอง นั่นคือ การค้นพบเอกลักษณ์ของตนเอง ที่ไม่ได้ผ่านการเลียนแบบเพื่อน ไม่ได้ถูกบังคับจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการก้าวผ่านไปสู่วัยผู้ใหญ่ได้อย่างที่ตั้งใจไว้ได้อย่างมั่นคง (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556: 86-89; นุชลี อุภักย์, 2556: 31; จินตนา ณ สงขลา, 2555: 60)

การเปรียบเทียบระดับขั้นของการศึกษากับทักษะทางสังคม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทักษะทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์สูงกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง เป็นผลมาจากพัฒนาการทางอารมณ์เป็นไปตามวัย คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะอยู่ช่วงอายุประมาณ 12 ถึง 15 ปี เป็นวัยแรกเริ่มมีพฤติกรรมค่อนข้างเป็นลักษณะทางเด็กและเตรียมตัวเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ตื่นตาตื่นใจกับทุกสิ่งที่เกิดขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ ความคิด ยังต้องอาศัยผู้ปกครองเป็นหลักในการตัดสินใจ เป็นแรงผลักดันให้กล้าเผชิญปัญหาด้วยตนเอง เด็กพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเอง เพื่อน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องค้นหาเอกลักษณ์ตนเอง ความสนใจ รสนิยม ความถนัด ความสามารถที่แท้จริง ความชอบความไม่ชอบแม้ว่าเด็กจะค้นหาตัวเองแต่ก็ยังไม่สามารถเข้าใจตัวเองเพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงและสับสนในบางครั้งอาจไม่สามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด ความต้องการด้วยเหตุผล จึงแสดงออกด้วยอาการ เบื่อหน่าย เหนง อิจฉา กังวล โกรธ อาฆาต ดื้อดึง ต่อต้านอำนาจ เด็กแต่ละคนเริ่มแสดงบุคลิกทางอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่นทราบได้บ้างแล้ว เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์ ขี้วิตกกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย เจ้าอารมณ์ ขี้อิจฉา ทำลายข้าวของ ชกต่อย ซึ่งเด็กสามารถรับรู้ลักษณะเด่นด้วยเกี่ยวกับตนเองและจะยิ่งทวีขึ้นเมื่อไม่สามารถรับมือหรือปรับตัวได้ ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงของความเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอก มีผลกระทบกระเทือนต่อแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง (ไพบูลย์ เทวรักษ์, 2537) ซึ่งนักเรียนในวัยรุ่นนี้จึงมีความพยายามเอาชนะวัยเด็กลดการพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้ปกครองและหันมาปรึกษาเพื่อนหรือคนที่ไว้ใจแทน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังต้องค้นหาตัวตน ความชอบ จุดเด่น เพื่อนำเสนอให้กับเพื่อนหรือสังคมยอมรับ ส่งผลให้มีการปรับตัว การสื่อสารที่เกี่ยวกับคำถามและหาคำตอบของเรื่องตนเองเป็นหลัก จึงมีความแตกต่างกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมั่นคงทางอารมณ์และมีอาชีพในอนาคต ยังได้เรียนรู้สังคมที่กว้างขึ้นในลักษณะสังคมกึ่งอาชีพ มีการหาประสบการณ์ด้านอาชีพที่สนใจ มีการทดลองปฏิบัติงาน เป็นวัยของการอยากรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคต การได้รับความชื่นชมในความถนัดจะเป็นแรงเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเอง ซึ่งสังคมของอาชีพจะเน้นในเรื่องของการสื่อสารอย่างถูกต้อง

ตรงประเด็น นักเรียนเริ่มเรียนรู้เทคนิคการสื่อสาร สามารถประเมินอารมณ์ของคู่สนทนา ปรับวิธีการสื่อสารและแก้ปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ ดังนั้นด้วยวัย วุฒิภาวะ ประสบการณ์ การมีเป้าหมายของชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลจึงส่งผลให้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการสื่อสารที่ดีกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติพงษ์ เจริญศรี (2543) ได้ศึกษามูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานอาชีพอุตสาหกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พบว่า 1) มูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานอาชีพอุตสาหกรรม ในด้านความถนัดทางการเรียน ในระดับมาก ด้านความสนใจ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาต่อ อยู่ในระดับน้อย 2) นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ผู้ปกครองมีอาชีพและระดับการศึกษาต่างกัน มีมูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานอาชีพอุตสาหกรรมต่างกัน ดังนั้นการที่โรงเรียนมีระบบการจัดการบริหารการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจในแต่ละสาขาวิชาเอกที่มีความหลากหลาย จึงส่งผลให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักเรียนโดยแยกเป็นประเภทของความต้องการพิเศษ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรมที่สร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนที่เรียนร่วมกับนักเรียนที่เรียนห้องเฉพาะ (คู่ขนาน)

บรรณานุกรม

- กันตรัตน์ ไพรินทร์. (2545). *การศึกษาความสามารถในการรู้คิด และการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก ออทิสติก โดยให้กิจกรรมศิลปะ*. กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยาณี อินตะสิน. (2550). *การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่นเกม*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา ณ สงขลา. (2555). *จิตวิทยาสำหรับครู (psychology for teachers)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- ดร.ณรรณ แก้วหนูนวล. (2558). *การพัฒนาการสื่อสารของนักเรียนออทิสติก โดยใช้สื่อประสม. เทคโนโลยีการศึกษาและมีเดียคอนเวอร์เจนซ์*. 2(2), 21.
- ธนธร เจริญราช. (2546). *การศึกษาทักษะทางสังคมและความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นุชลี อุปถัมภ์. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ เทวรักษ์. (2537). *จิตวิทยาศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน*. กรุงเทพฯ : เอส.ดี.เพรส.
- ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2555). *การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก. (2561). *สิทธิมนุษยชน (Human Rights)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2561, จาก <http://www.focusthailand.org>.
- เรณู เบ้าวรรณ. (2558). *วิจัยปฏิบัติการ: การพัฒนาทักษะทางสังคมและจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องเรียนอัจฉริยะด้วยการเรียนแบบร่วมมือ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระริน สุรวุฒนันท์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกระดับก่อนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2560. (2560). หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2561, จาก <http://www.livinginthailand.com/cdc-2560-04.html>.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ศศิธร สังข์อู่. (2547). *ผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันติพงษ์ เจริญศรี. (2543). *มูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานอาชีพอุตสาหกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)*. วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจิตรา สุขเกษม. (2557). *ผลของการใช้สมุดสื่อสารภาพแบบพกพาที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุนทรี บุญจันทร์. (2555). *การศึกษาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะออทิสซึม จากการสอนโดยใช้บทสนทนาทางสังคม (Social Scripts)*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา ปัสังคโส. (2552). *การฝึกทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ป้ายกระดานสื่อสาร*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 3(1), 51.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (2543). *รายงานการศึกษาสถานภาพการใช้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ: สหรัฐอเมริกา*

- สหราชอาณาจักรบราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
อภิษฎา ดวงจันทร์. (2544). *ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน วัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อิสริย์ เชื้อนสุวรรณ. (2556). *การพัฒนาแนวปฏิบัติในการฝึกการสื่อสารบุคคลออทิสติกโดยใช้รูปภาพ*. *พยาบาลสาร*. 40(ฉบับพิเศษ), 119.
- อุ้นเรื่อน คล้ายทรัพย์. (2547). *การศึกษาความเข้าใจภาษาของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน โดยใช้การสื่อสารทางเลือก*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Lerner, D.J., Hobling, C.J., Ujean, B.B., & Sophia, D.T. (1981). *Inclusive Education: Case Study*. Forum Village. Georgia: Gouloft.